

Innspill fra Forum for grønn vekst i Oslo Arbeiderparti til Grunnlaget for verdikapitlet

Våre innspill fokuserer på klima og natur. Det fastslås innledningsvis i utkastet til nytt partiprogram at "Natur- og klimapolitikk må bli en ramme rundt *all* annen politikk." Innledningen på utenrikskapitlet slår fast at "jordas tåleevne er en absolutt ramme for vår politikk". Klima er en av de tre viktigste sakene Arbeiderpartiet løfter fram i det nye partiprogrammet, og den viktigste saken blant velgerne i følge meningsmålinger. Klima og natur er klodens og Norges største utfordring.

Verdikapitlet gjenspeiler ikke denne vektleggingen. Det gjelder både innhold og plassering. Avsnittet om klima og natur «Jorda skal gis videre» kommer som punkt 8 av 13. Vi forstår at disse punktene for så vidt ikke er en prioritert liste, men dette avsnittet må løftes opp og det hører godt hjemme rett etter punkt 2 «Vi skaper vår egen fremtid». Vi foreslår derfor at «Jorda skal gis videre» blir punkt 3 i verdikapitlet.

Når det gjelder innholdsmessige endringer i avsnittet «Jorda skal gis videre» mener vi

- Setningene fra partiprogrammet nevnt innledningsvis inneholder svært viktige premisser for politikkutforming og bør komme frem her
- Det må også komme fram at omstilling haster, i tillegg til å være rettferdig.
- Betydningen av naturmangfold og naturkrisen, som er tett sammenvevd med klimakrisen, må omtales her, ikke bare kort i forbindelse med forvaltning av naturressursene.
- Å omtale tidligere store, vellykkede samfunnsprosjekter knytter det store fellesprosjektet vi nå står overfor til grunnleggende verdier og samtidig styrker mestringstro på at vi klarer det.
- Verdikapitlets andre punkter er til dels veldig konkrete, kanskje noen ganger for konkrete for et slikt dokument (f eks å nevne «leksehjelp»). Mens dette avsnittet er i utgangspunktet veldig lite konkret. I vårt forslag under har vi konkretisert noe mer enn utkastet.
- Det bør vurderes om avsnittet skal hete «Jorda skal gis videre. Omstillingen skal være raskt og rettferdig».

Forslag til tekst, med endringer merket i **rødt**.

Jorda skal gis videre

Arbeiderbevegelsen er tuftet på et radikalt samfunnsendrende prosjekt. Krav som en gang fremstod som helt urealistiske og umulige har blitt kjempet gjennom av en bevegelse som har insistert på at et samfunn først er verdt noe, når verdiene som skapes kommer alle til gode. Med det kompromissløse utgangspunktet har vi fått tryggere arbeidsvilkår og mer anstendig lønn, vi har fått gratis utdanning og et helsevesen som er åpent for alle. Hvis vi skal klare å ta vare på det som er blitt kjempet frem til nå, er det på tide å innse at vi også i vår tid står overfor et radikalt

samfunnsendrende prosjekt; Vi må stanse klimaendringene og tapet av natur, og skape en verden som er utslippsnøytral.

Jordas tåleevne er en absolutt ramme for all politikk. Natur- og klimapolitikk må være omrisset rundt *all* politikk.

En fortsettelse av dagens produksjons- og forbruksmønstre vil gjøre livet ulevelig mange steder på jorda. *Dagens grå økonomisk vekst må være endres til grønn økonomisk vekst, som er bærekraftig, sirkulær og klimanøytral i hele verdikjeden. Byrdene må fordeles mer rettferdig. Omstillingen kan ikke vente, den må skje raskt.*

En klimakrise rammer ikke tilfeldig. De som har minst, rammes hardest, både nasjonalt og internasjonalt. Alle må få mulighet til å ta klimavennlige valg, uavhengig av økonomi eller bosted. *Alle skal føle seg inkludert og kunne stole på trygghet i omstillingsprosesser. Arbeiderpartiet skal gi svar mennesker kan tro på, også i møte med denne utfordringen. Gjennom grønn reindustrialisering og verdiskaping som kommer folk over hele landet til gode, vil vi skape flere jobber og bedre velferd innenfor planetens tålegrenser. En rettferdig og grønn omstilling er jobb nummer én hvis vi skal sikre jobber til alle i fremtiden.*

Økonomisk aktivitet må skje i pakt med de to generasjonskontraktene vi har med våre etterkommere: Vi må spare verdier til generasjonene etter oss. Og vi må sikre at økonomisk verdiskaping skjer på en måte som er rettferdig, bærekraftig og klimanøytral. *Vår grunnverdi solidaritet gjelder også fremtidige generasjoner, over hele verden, for de kommer unektelig til å bli påvirket av våre valg i dag.*

Klima- og naturperspektivet bør også inn i bolkene om forvaltning av naturressurser og om solidaritet. Når det gjelder «Naturressursene tilhører fellesskapet» foreslår vi endringene under. En setning foreslås strøket fordi hensynet til kommuner og lokalsamfunn er godt ivaretatt i de to neste avsnittene. Men å ta vare på sårbar og truet natur er et nasjonalt ansvar, og vi har internasjonale forpliktelser, som kommunene ikke alltid vet om eller hensyntar i sine beslutningsprosesser. Vi mener derfor det kan få uheldige utslag å plassere naturforvaltning så tydelig som et distriktpolitisk hensyn alene.

Naturressursene tilhører fellesskapet

Norge har rik tilgang til naturressurser, og vi forvalter en rikholdig og sårbar natur. *Ressursene Disse tilhører fellesskapet, og må forvaltes i fellesskap.*

Det innebærer at folket eier naturressursene, verdiskapingen må komme alle til gode, og reguleringen må være underlagt demokratisk styring.

~~Forvaltningen av vår naturkapital er en grunnpilar i distriktpolitikken og må også brukes som en sterk motkraft til markedskreftenes sentraliserende virkninger.~~ *Erstatte med: For å stanse tapet av natur må ressursene forvaltes bærekraftig. Arealendringer*

er den største trusselen mot naturmangfold. Nyindustrialiseringen av Norge må derfor ta utgangspunkt i prinsippet om arealnøytralitet slik at både naturen og lokalsamfunn går i pluss.

Når utnyttelse av fellesskapets naturressurser gir en ekstraordinær avkastning, skal dette også komme fellesskapet til gode. Kommuner som stiller areal til disposisjon for industrier basert på naturressurser, må få sin rettmessige andel av verdiskapingen.

Forvaltningen av naturmangfoldet må skje i samråd med berørte lokalsamfunn og lokaldemokratiske prinsipper, samtidig som nasjonale og internasjonale forpliktelser etterleves.

At alle skal ha rett til å ferdes i vår felles natur er et sentralt sosialdemokratisk prinsipp. Allmennheten skal ha tilgang til jakt, fiske og friluftsliv, og allemannsretten skal sikres også for fremtiden.

Når det gjelder delen om solidaritet og likeverdighet, bør det understrekes sterkere at klima- og naturtrusselen forplikter at vi har en vid forståelse av solidaritet og likeverdighet: det handler om livsvilkårene til fremtidige generasjoner i mange ledd og langt utover landegrensene, i et omfang vi tidligere ikke har overskuet.

Solidaritet og likeverdighet

Klima- og naturtrusselen forplikter til at vi har en vid forståelse av solidaritet og likeverdighet: det handler om livsvilkårene til fremtidige generasjoner i mange ledd og langt utover landegrensene, i et omfang vi tidligere ikke har overskuet.

Nasjonalt

Vår plikt til solidaritet krever at vi handler slik at ikke kommende generasjoner blir skadelidende av våre valg i strid med jordas tåleevne.

Solidaritet handler ikke bare om å ta vare på de som faller utenfor. Det handler om å ta vare på hverandre. Fellesskapet skal stille opp og stille krav. Samfunnet skal utformes slik at alle har lik mulighet til å delta.

Å stå utenfor er starten på å oppleve lite eller ikke noe ansvar for fellesskapet.

Det finnes krefter som spiller grupper ut mot hverandre. Vi kjemper mot ekstremisme i alle former, og er på lag med antirasistiske bevegelser.

Arbeiderbevegelsens historiske innsats har vært å bringe folk sammen. Denne innsatsen trengs på ny. Vi vil skape et Norge der folk er forskjellige, men likeverdige. Vi vil skape et Norge der alle kan bidra, fordi alle trengs.

Internasjonalt

Arbeiderbevegelsen er internasjonal. Vi plikter å bidra både nasjonalt og internasjonalt til en karbonnøytral verden. Det er både i solidaritet med mennesker i andre land som

rammes av klimaendringer og har behov for bistand til omstilling og utvikling, men også i vår egen interesse fordi økologisk sammenbrudd i en del av verden, vil få konsekvenser også for oss.

En mer rettferdig verden er også en mer stabil verden. Våre mål for Norge kan best realiseres dersom vi bidrar til å styrke internasjonale organisasjoner, folkeretten og menneskerettigheter for alle.

Økt likestilling og bedre arbeidstakerrettigheter vil gjøre det mulig for mennesker i flere deler av verden å leve et fritt liv. Arbeidet for en jevnere fordeling av byrder for å kutte klimautslipp må også pågå internasjonalt.

Norge har et ansvar for å ta imot mennesker på flukt som har rett til vår beskyttelse og vår hjelp.

Solidaritet kjenner ingen landegrenser.